

ds. Joep Dubbink

Schriftlezing: 2 Koningen 5:1-15a

Gemeente van onze Heer,

Vanmorgen hebben we geen tijd om het verhaal van Naäman van A tot Z langs te gaan, zoals vorige week. En dat hoeft ook niet, want Naäman's verhaal is veel bekender dan dat van die naamloze vrouw uit Sunem – wat trouwens ook wel weer een vraag oproept: waarom die 'grote vrouw' zo in de schaduw van deze 'grote man' moet staan...

Want, die grote man, die is helemaal niet zo groot. Jazeker, hij is succesvol en z'n baas de koning van Syrië, heeft 'm hoog zitten. Maar hij heeft een akelige ziekte, een huidziekte. Het ziet er niet uit, en is nog eens besmettelijk ook. Een grote bedreiging voor zijn functioneren en voor zijn status: uitgerekend voor deze carrièremans dreigt uitsluiting. Hoe dat afloopt, dat het *goed* afloopt, hebt u gehoord.

Ik wijs u op twee dingen die te maken hebben met precies waar we het vandaag over hebben, afscheid en bevestiging, en belijdenis. Eerst iets over de rol van de knechten, en dan over de belijdenis van Naäman.

Als je goed oplet, zijn het de ondergeschikten die het verhaal in beweging brengen en in beweging houden. Eerst dat meisje, dat *nota bene* geroofd is uit Israël, buitgemaakt bij een 'speciale militaire operatie'. Dat is wat! Vorige week hoorden we al, dat onze kinderen zelfs in zo'n situatie niet van plan waren, die generaal maar te laten stikken met z'n ziekte, maar 'm wel wilden helpen. Dat doet dit meisje ook: ze maakt hem via zijn vrouw attent op een mogelijkheid van genezing in haar eigen land. Daarmee maakt ze waar, wat Israël, wat dienaren van de God van Israël, geacht worden te doen: zegen heb je ontvangen niet alleen voor jezelf, maar om tot zegen te zijn! (Genesis 12:1-3).

Verderop in het verhaal komt Naäman bij de Godsman Elisa aan de deur, die heeft laten weten dat *hij* die man wel kan genezen. Hij verwacht er wonderwel wat van, maar hij krijgt de Godsman niet eens te zien; hij wordt afgescheept met een knechtje, en moet zich zeven keer baden in de Jordaan.

De generaal ontploft zowat! Wat een behandeling! Het is echt genieten, als je hem hoort foeteren over dat modderstroompje waar 'ie in moet baden, hij kijkt wel mooi uit! Totdat z'n knechten de situatie redden, gewoon met een beetje opportunisme: 'Probeer het nou, zo moeilijk is het toch niet? Niet geschoten altijd mis' – en je hoort ze denken: we zijn niet voor niks dat hele roteind uit Syrië gekomen, nou zal 'ie het proberen ook.

Eerste les: let bij alle verhalen op de knechten, de bijfiguren, de niet-zo-belangrijk-lijkende mensen. De mensen zonder naam vaak. Bij Bijbelverhalen, maar ook bij alle verhalen uit het echte leven. Let op de randfiguren, de mensen in zogenaamde bijrollen. Wij focussen graag op de grote namen in de geschiedenis, tot op vandaag. Beter letten we op de kleine mensen, die je over het hoofd zou kunnen zien. Ik leerde op de eerste dag van mijn theologiestudie een gedicht van Bertold Brecht, dat precies *dat* punt maakt:

'Wie bouwde Thebe met z'n zeven poorten?
In de boeken staan de namen van koningen.
Hebben de koningen de rotsblokken aangesleept?

... De jonge Alexander veroverde India. Hij alleen?
Caesar versloeg de Galliërs.
Had hij niet minstens een kok bij zich?"¹

En zo nog een serie voorbeelden. Let op de kleine mensen die de dingen doen die gebeuren moeten, die het leven in stand houden en doen opbloeien. Mannen, en vrouwen, soms zelfs kinderen. Let op de stille werkers, de doorzetters, de mensen buiten de schijnwerpers. Straks zetten we er een paar in de schijnwerpers, of in de bloemen...

* * *

Het tweede is, de geloofsbelijdenis. Naäman wordt op z'n nummer gezet. Wij vinden het stiekem wel fijn, denk ik, dat die hotemetoot, die generaal, die *heiden* ook, eens even afgezeken wordt door de man Gods. Laat 'ie maar eens wat nederigheid leren, zich klein maken. En dat zit natuurlijk ook in het verhaal. Voor wie dat nog niet gesnapt had, wordt er nog eens bij gezegd: zijn vlees, dat door zijn huidziekte aangetaste vlees, 'wordt rein als dat van een kleine jongen'! Hij moet zijn grootheid afleggen, hij wordt nieuw geboren – is het een wonder dat de kerkvaders dit als een doopverhaal hebben gelezen?

Maar dan wel doop *met belijdenis*. En dat doet 'ie op een manier, waarmee hij Elisa nog overtreft. Want die wilde hem leren 'dat er een profeet is in Israël' (vs. 8). Ja, de profeet heeft zichzelf ook wel hoog, moet je eerlijk zeggen... Maar Naäman heeft het net iets anders, eigenlijk *beter*, begrepen, en dat maakt hij tot zijn belijdenis:

Zie, nu weet ik
dat er op de hele aarde *geen God* is behalve in Israël!

Hij bedoelt: natuurlijk, die goden *zijn* er wel – ze worden vereerd, er worden offers voor gebracht, er wordt tot hen gebeden en bij hun naam gezegend en gevloekt. Ze zijn er, maar *ze zijn hét niet*. Je hebt er niks aan. Ze houden je vast in het bestaande, je vereert in die goden wat is en wat krachtig is en zich breed maakt. Het zijn goden van succes, voor de succesvollen. De God van Israël, die is anders: die begon met een slavenvolk, met kleine mensen onder de knoet van Farao, en die bevrijdde hij en maakte hij tot zijn eigen volk. Hij liet ze door water en woestijn gaan, door Schelfzee en Jordaan, naar een beloofd land, met goede leefregels, op weg naar een bestaan in recht en vrede.

Door zijn belijdenis maakt Naäman duidelijk dat hij daarvoor wil gaan. Hij heeft ervaren dat het werkt, dat die God leven geeft. Dat is ook meteen ons probleem met zijn belijdenis, hoe mooi en treffend die ook is: met een wonder kunnen wij het ook. Maar de meesten van ons is dat niet gegeven, die moeten het doen met alleen woorden, beloften, verhalen. *En dat kan ook*.

Sommige mensen 'komen tot geloof', die kunnen er een dag en tijd bij vermelden, weten zich gegrepen, een 'krachtdadige bekering' heet dat in zekere kringen, en dat zou dan ook meteen het kenmerk van het ware geloof zijn. Nog afgezien van de vraag of we onszelf ook niet wat in kunnen beelden: waarom zou dat beter zijn? Voor jou, Suzanne, geldt dat je in de geloofstraditie groot geworden bent, en daar nooit los van gekomen. Dat je nu belijdenis doet, heeft een praktische achtergrond, het moet voor het ambt waarin je verkozen bent; maar dat doet niks af aan je oprechtheid! Het was er eenvoudig, zoals bij velen van jouw generatie, 'niet van gekomen' – en waarvoor was het eigenlijk nodig – nou, misschien dat die generatie, indien aanwezig, zich nog eens achter de oren krabt, want je doet iets en je krijgt iets dat niet niks is...

¹ https://www.lieder.net/lieder/get_text.html?TextId=27100

Voor Naäman was die genezing levensnoodzakelijk, maar het vervolg, zijn belijdenis, is vrijwillig. Hij hoeft niets, de profeet legt hem niets op. Hij *wil* alleen deze God belijden. Hij doet daar zelfs veel moeite voor, hij laat aarde uit het heilige land aanrukken, en hij zit meteen met een probleem – we hebben dat niet gelezen, maar hij moet met zijn baas, de koning, soms mee naar een heidense tempel en dat kan eigenlijk niet, dat beseft 'ie. Mag dat dan toch? Kan hij daar niet bij voorbaat vergeving voor krijgen?

Rare vraag: je moet kiezen, toch? Je kunt toch niet half, niet een beetje geloven? Het merkwaardigste is het antwoord van de Godsmán, die altijd zo streng en compromisloos is maar die hem met een eenvoudig 'Ga in vrede' ruimte geeft, geen extra last oplegt. Het is goed zo, er wordt niks onmogelijks van je gevraagd.

Dat ontspant, vind ik. Soms weten wij, en zeker vandaag, met grote woorden de spanning van het geloof op te voeren, en die grote woorden en gebaren mogen we wagen, tot en met knielen, handopleggen en zo. Maar tegelijk mag er die ontspanning zijn: het is allang goed, Gods ja gaat ruim voor het onze uit.

Zo mogen we onze weg gaan met deze God.
Amen!

Als toegift het gebed van Franciscus, dat gelezen werd door Suzanne

Heer maak ons tot instrument van uw vrede
waar haat is: laat ons liefde brengen
waar belediging is: vergeving,
waar tweedracht is: eenheid
waar twijfel is: geloof,
waar wanhoop is: hoop
waar duisternis is: licht,
waar verdriet is: vreugde
Geef dat wij er niet naar streven getroost te worden,
maar te troosten
niet begrepen te worden
maar zelf te begrijpen
niet geliefd te worden
maar lief te hebben
want het is door het geven dat wij ontvangen,
door te vergeven, dat wij vergeven worden,
het is door te sterven, dat wij geboren worden
tot het eeuwige leven door Jezus Christus onze Heer, Amen